

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงเอกลักษณ์ของชาติ ที่ได้สืบทอดโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น นับว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ควรแก่การรักษาสืบสานให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ทราบถึงวิถีชีวิตอันดีงาม และความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของคนไทย เพื่อความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ ที่นานาอารยประเทศต่างก็ให้ความสำคัญ และให้การยกย่องในสิ่งที่ดีงามเหล่านี้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 สิทธิชุมชน มาตรา 66 ระบุว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่สืบสานวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80 (6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคี และการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, หน้า 18, 20, 23) และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวไว้ในมาตรา 4 ว่าการศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมและมาตรา 7 กล่าวว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, หน้า 2, 5) และได้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ที่มุ่งทำประโยชน์ ในและสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนของการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้

และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข แต่ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีระบบการสื่อสารที่ทันสมัยและสภาพสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงทำให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นบางอย่างกำลังถูกทอดทิ้ง สูญหายไปจากท้องถิ่น

จากการสอบถามถึงความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ศิลปินพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครอง และเยาวชนในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปีการศึกษา 2552 พบว่ามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะให้ทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน และมีส่วนร่วมในการสืบทอดการฟ้อนกิ่งกะหล่ำ โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การฟ้อนกิ่งกะหล่ำ เป็นศิลปะการแสดงของชาวไตในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยนิยมแสดงในเทศกาลออกพรรษา การฟ้อนกิ่งกะหล่ำถือเป็นการแสดงออกถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นเพื่อความสนุกสนานร่วมกันของผู้คนในสังคมนั้น จนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ จะเห็นได้ว่า บางครั้งการแสดงพื้นบ้านบางแขนงได้มีการประยุกต์จนกระทั่งมีความแตกต่างไปจากอดีตไปบ้าง แต่ก็เป็นการพัฒนาการเพื่อสร้างความอยู่รอดให้กับศิลปินพื้นบ้านนั่นเอง จึงทำให้คนในยุคปัจจุบันยากที่จะหาชมศิลปะการฟ้อนกิ่งกะหล่ำได้ ถึงแม้ว่ายังคงมีการฟ้อนกิ่งกะหล่ำทำการแสดงให้เห็นอยู่บ้างในบางโอกาส ซึ่งในสภาพปัจจุบันการสืบทอดที่เกี่ยวกับการฟ้อนกิ่งกะหล่ำในสถานศึกษา ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย แม้ทุกฝ่ายจะเล็งเห็นความสำคัญของการแสดงดังกล่าว แต่เนื่องจากขาดความชัดเจนในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการนำความรู้จากศิลปินพื้นบ้าน ซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์การฟ้อนกิ่งกะหล่ำให้กับผู้เรียน มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่นำมาปฏิบัติค่อนข้างยาก ประกอบกับผู้ที่สามารถจะถ่ายทอดให้แล้วแต่เป็นผู้สูงอายุ และสืบทอดกันเฉพาะบุตรหลานและเครือญาติของตนเองเท่านั้นและได้รับความสนใจสืบสานต่ออย่างแท้จริง การฟ้อนกิ่งกะหล่ำนับวันจะได้รับความสนใจลดน้อยลงไปทุกที ต่อไปในอนาคตหากไม่มีผู้สืบทอด การฟ้อนกิ่งกะหล่ำคงไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งในการที่จะสืบสานการฟ้อนกิ่งกะหล่ำให้คงอยู่ เพื่อให้สามารถสืบทอดไปสู่อนุชนคนรุ่นหลังต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้เห็นความสำคัญของการสืบทอดการฟ้อนกิ่งกะหล่ำเพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการฟ้อนกิ่งกะหล่ำให้อยู่คู่กับชาวบ้านในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไปจึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่ายเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยการใช้กิจกรรมค่ายเข้ามามีส่วนในการจัดฝึกอบรมเพื่อทำให้การฝึกทักษะด้านต่างๆเกี่ยวกับการฟ้อนกิ่งกะหล่ำนั้นได้รับการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิดและใช้เวลาฝึกการฟ้อนกิ่งกะหล่ำได้อย่างเต็มที่ในขณะที่เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งกิจกรรมค่ายพักแรมนั้นถือว่า

เป็นส่วนสำคัญของการอยู่ค่ายพักแรม สมาชิกจะสนุกสนาน ได้รับความรู้และเกิดความประทับใจ ในการได้ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วมกันใน สถานการณ์ต่างๆ และกิจกรรมค่ายได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน ใช้วัสดุอุปกรณ์และ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเพศและวัย เหมาะสมกับ เวลาและกิจกรรมนั้นต้องปลอดภัย ถือว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมให้ มีไว้คู่อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และยังเป็นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ คงอยู่ตลอดไปได้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ เพื่อการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมการพ้องกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่ายเพื่อเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการพ้องกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการพ้องกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 t-test แบบ One-sample t – test

2.2 ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติการพ้องกิ่งกะหล่ำของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 t-test แบบ One-sample t – test

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการพ้องกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้

1. หลักสูตรฝึกอบรมการพ้องกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่ายสามารถเข้ากับผู้สนใจ และสามารถนำไปปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนได้

2. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีความรู้สึที่ดี รัก และภาคภูมิใจในการพ้องกิ่งกะหล่ำซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน

3. เป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในแขนงอื่นๆได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตในแต่ละขั้นตอนออกเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูล ด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการพ่อนกทะเลด้วยกิจกรรมค่าย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพ่อนกทะเลด้วยกิจกรรมค่าย มีเนื้อหาสาระหลักสูตรการฝึกอบรมมีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของการพ่อนกทะเล
- 1.2 องค์ประกอบของการพ่อนกทะเล
 - การแต่งกาย
 - เครื่องดนตรี
 - การจัดแถว ทิศทางการเคลื่อนที่และวิธีการแสดง
 - ท่าพ่อนและกระบวนการพ่อน

2. องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมการพ่อนกทะเลด้วยกิจกรรมค่าย มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 2.1 หลักการและเหตุผล
- 2.2 วัตถุประสงค์
- 2.3 โครงสร้าง
- 2.4 เนื้อหา
- 2.5 กิจกรรมฝึกอบรม
- 2.6 การวัดและการประเมิน
- 2.7 เกณฑ์การผ่านหลักสูตร

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. บุคคลในท้องถิ่น ได้แก่ ศิลปินพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครองและนักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการสืบทอดการฟ้อนกิ่งกะหล่ำ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของการฟ้อนกิ่งกะหล่ำในด้านการจัดทำเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 3 ท่าน
3. ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และเอกสารประกอบหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน

ขอบเขตด้านตัวแปร

คุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรการฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

ขอบเขตเนื้อหา

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการฝึกอบรมกับเกณฑ์ ร้อยละ 80
2. เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการฟ้อนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มตัวอย่างในการใช้ฝึกอบรม ได้แก่ นักเรียนชมรมนาฏศิลป์โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง (บ้านโป่ง) อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม
2. ทักษะการปฏิบัติการฟ้อน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่ายเป็นการศึกษาความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม วิทยากรผู้ให้การอบรม สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรม กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลทักษะ

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

นักเรียนชมรมนาฏศิลป์โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง (บ้านโป่ง) อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรฝึกอบรม** หมายถึง เอกสารที่ใช้ในการจัดการฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่ายซึ่งอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มีองค์ประกอบสำคัญคือ หลักการและเหตุผล จุดประสงค์ เนื้อหา โครงสร้าง กิจกรรมฝึกอบรม การวัดและการประเมิน และเกณฑ์การผ่านหลักสูตร ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น ลักษณะการจัดกิจกรรมหลักสูตรทำในรูปแบบของกิจกรรมค่ายโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ โดยจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้และร่วมฝึกปฏิบัติ มีการนัดหมายการ ในสถานที่และเวลาที่กำหนดขึ้น ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมค่าย

2. **คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม** หมายถึง เอกสารที่นำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมการฟอนกึ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจง จุดประสงค์ แผนการจัดกิจกรรมจำนวน 3 แผนแต่ละแผนประกอบด้วย จุดประสงค์ สาระสำคัญ เนื้อหา กิจกรรม การฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม วิธีการประเมินผล ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น

3. **คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม** หมายถึง เอกสารที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้ประกอบการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมฝึกอบรม การฟอนกึ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้หลักสูตร จุดประสงค์การฝึกอบรม เนื้อหา หน่วยการฝึกอบรมและแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรม ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น

4. **การฟอนกึ่งกะหล่ำ** หมายถึง ศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่แสดงท่าฟอนประกอบจังหวะเครื่องดนตรี แสดงเพื่อความสนุกสนาน แสดงในงานเทศกาลออกพรรษา

5. **ความพึงพอใจ** หมายถึง ความรู้สึกชื่นชอบหรือพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการฟอนกึ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย

6. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาการฟอนกึ่งกะหล่ำและองค์ประกอบการฟอนกึ่งกะหล่ำที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการฟอนกึ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย วัดผลจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การฟอนกึ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น

7. **เกณฑ์ร้อยละ 80** หมายถึง ความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

8. **ทักษะการปฏิบัติการฟอน** หมายถึง ความสามารถทางด้านการฟอนประกอบดนตรี ซึ่งต้องผ่านการประเมินทักษะการฟอนประกอบดนตรี ด้านท่าฟอน ที่ถูกต้องตามแบบแผน จังหวะการฟอน ลีลาท่าทาง ลีลาการแสดง วัดได้จากแบบประเมินทักษะการฟอนประกอบดนตรี ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น